

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET VUČKOVIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 15798/20)

PRESUDA

Članci 3. i 8. • Pozitivne obveze • Zamjena kazne zatvora u trajanju od deset mjeseci izrečene kolegi podnositeljice zahtjeva radom za opće dobro, nakon što je bio osuđen za spolno nasilje nad njom • Zamjena kazne od strane domaćeg suda bez temeljitog ispitivanja svih relevantnih čimbenika • Propust da se navede odgovarajuće obrazloženje ili uzmu u obzir interesi žrtve • Kontekst posebne društvene opasnosti nasilja nad ženama i potreba za suzbijanjem tog nasilja učinkovitim i preventivnim mjerama • Propust države da u dovoljnoj mjeri ispuni postupovnu obvezu da osigura da se na spolno nasilje koje je podnositeljica pretrpjela odgovori na odgovarajući način

Pripremljeno Tajništvo. Nije obvezujuće za Sud.

STRASBOURG

12. prosinca 2023.

KONAČNA

12. ožujka 2024.

*Ova je presuda postala konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Vučković protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Arnfinn Bårdsen, *predsjednik*,

Jovan Ilievski,

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo,

Frédéric Krenc,

Diana Sârcu,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 15798/20) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Maja Vučković („podnositeljica zahtjeva”) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 19. ožujka 2020.,

odluku da se obavijesti Vladu Republike Hrvatske („Vlada”),

očitovanja stranaka,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 14. studenoga 2023.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na prigovore podnositeljice zahtjeva na temelju članka 3. i 8. Konvencije da je zamjena kazne zatvora u trajanju od deset mjeseci izrečene njezinu kolegi radom za opće dobro, nakon što je bio osuđen za spolno nasilje nad njom, rezultirala nerazmjerno blagom kaznom s obzirom na težinu kaznenih djela koja je počinio.

ČINJENICE

2. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1978. i živi u Rijeci. Zastupala ju je gđa I. Bojić, odvjetnica u Zagrebu.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta može se sažeti kako slijedi.

5. Dana 18. lipnja 2015. podnositeljica zahtjeva podnijela je kaznenu prijavu protiv svojeg radnog kolege M. P.-a u kojoj ga je optužila za spolno nasilje počinjeno tijekom smjena u kojima su zajedno radili kao medicinska sestra u sanitetskom prijevozu odnosno vozač sanitetskog prijevoza. Ustvrdila je da ju je jednom prilikom tijekom noćne smjene M. P. zaključao u prostoriju, skinuo odjeću sa sebe i pokušao ju razodjenuti, nakon čega ju je uhvatio za vrat i glavu joj gurnuo prema svom penisu u erekciji te joj rekao da ga stavi u usta. Prestao je tek kad je podnositeljica vikala da će se onesvijestiti. Drugom prilikom M. P. je opetovano dirao podnositeljicu po rukama, bedrima i grudima dok su bili u sanitetskom vozilu prije nego što si

je otkopčao hlače i u njih pokušao staviti njezinu ruku. Njegove radnje bile su popraćene nepristojnim izrazima i prijetnjama da će podnositeljica dobiti otkaz ako ikada ikome kaže što se dogodilo.

6. Povodom podnositeljčine prijave policija je sljedećeg dana ispitala M. P.-a i nekoliko svjedoka. M. P. je izjavio da se samo šalio s podnositeljicom kad joj je u nekoliko navrata rekao da ga uhvati za spolni organ. Priznao je i da ju je povremeno dirao po bedrima i stražnjici „samo iz fore” te je naveo da je mislio da je privlačan podnositeljici jer je to rekla drugom kolegi.

7. Dana 26. lipnja 2015., kao posljedica zlostavljanja podnositeljice, M. P. je premješten na drugo radno mjesto, da radi kao vozač sanitetskog prijevoza u drugom gradu. Čini se da su otprilike u isto vrijeme neki od drugih muških vozača sanitetskog prijevoza koji su radili s podnositeljicom potpisali peticiju da ih se ne raspoređuje u iste smjene kao i nju.

8. Dana 30. lipnja 2015. policija je dostavila posebno izvješće nadležnom Državnom odvjetništvu navodeći da postoji osnovana sumnja da je tijekom travnja, svibnja i lipnja 2015. M. P. u više navrata spolno zlostavljao podnositeljicu zahtjeva tako počinivši kazneno djelo bludnih radnji. Uslijedio je kazneni postupak.

9. Povodom pritužbe koju je podnositeljica zahtjeva podnijela mjesnom uredu za ravnopravnost spolova, dana 7. srpnja 2015. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova pisanim se putem obratila podnositeljčinu poslodavcu tražeći daljnje informacije o mjerama poduzetima u odnosu na ono što je ona smatrala M. P.-ovim pokušajem silovanja podnositeljice. Preslika dopisa poslana je i Županijskom državnom odvjetništvu u Rijeci radi istrage. To odvjetništvo u konačnici je utvrdilo da činjenice predmeta ne ukazuju na počinjenje pokušaja silovanja, već drugog kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa.

10. Dana 8. svibnja 2018. Općinski sud u Rijeci proglasio je M. P.-a krivim za dva kaznena djela bludnih radnji na temelju članka 155. Kaznenog zakona te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci. U odnosu na kaznu, prvostupanjski sud naveo je kako slijedi:

„ Sud je olakotnim optuženiku cijenio činjenicu ranije neosuđivanosti dok je otegotnim istome cijanjena iskazana upornost u delinkventnoj aktivnosti koja se ogleda u činjenici što je kaznena djela počinio u odnosu na istu oštećenicu u kratkom vremenskom razdoblju dok intenzitet protupravnih radnji kojima je ostvario obilježja optuženih kaznenih djela ukazuje na čvrsto izgrađenu namjeru u izvršenju kaznenih djela. Naime, optuženikovo protupravno postupanje nije se manifestiralo samo kroz jednu radnju počinjenja koja je društveno neprihvatljiva te predstavlja povredu spolne slobode [i] morala ... oštećenice, već kroz više radnji na kojima ustraje sve u cilju zadovoljenja njegovog spolnog nagona, što nastavno govori u prilog visokog stupnja kaznene odgovornosti na strani optuženika.“

11. Povodom žalbe M. P.-a, dana 2. srpnja 2019. Županijski sud u Varaždinu potvrdio je njegovu osudu, ali je kaznu zatvora zamijenio radom za opće dobro. Ta je presuda bila pravomoćna i nije se mogla pobijati žalbom pred višim sudom. Relevantni dio te presude glasi kako slijedi:

PRESUDA VUČKOVIĆ protiv HRVATSKE

„[Sud prvog stupnja] optuženiku je osnovano cijenio kao olakotnu okolnost dosadašnju neosuđivanost, a kao otegotnu okolnost iskazanu upornost u inkriminiranom ponašanju s obzirom da je u kraćem vremenskom razdoblju, u odnosu na istu oštećenicu, u dva navrata počinio bludne radnje bez njezinog pristanka. Također je sud prvog stupnja navedene okolnosti koje utječu na izbor vrste i mjere kazne pravilno vrednovao kako prilikom utvrđenja pojedinačnih kazni zatvora za svako kazneno djelo (šest mjeseci za svako kazneno djelo) i prilikom izricanja jedinstvene kazne zatvora u trajanju od deset mjeseci.

Međutim, prema ocjeni ovog suda, radi ostvarenja svrhe kažnjavanja iz čl. 41. KZ/11 izrečenu jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci nije nužno izvršiti, već se ostvarenje navedene svrhe može očekivati i zamjenom izrečene kazne zatvora radom za opće dobro, posebno imajući u vidu optuženikovu raniju neosuđivanost, te činjenicu da je od počinjenja kaznenih djela za koja je optuženik proglašen krivim prošlo četiri godine, kroz koji period je prema podacima u spisu optuženik imao usklađeno ponašanje sa zakonom.

Zbog navedenih razloga je djelomično prihvaćena žalba optuženika zbog odluke o kazni, te preinačena pobijana presuda na način da su prihvaćene po sudu prvog stupnja utvrđene pojedinačne kazne zatvora i izrečena jedinstvena kazna zatvora, s time da je izrečena jedinstvena kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro. Ocjena je ovog suda da će se sa takvom sankcijom moći ostvariti svrha kažnjavanja iz čl. 41. KZ/11, tj. izraziti adekvatna društvena osuda zbog počinjenih kaznenih djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na optuženika i na sve druge da ne čine kaznena djela kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja te omogućiti počinitelju ponovno uključivanje u društvo.“

12. Protiv te presude podnositeljica nije podnijela ustavnu tužbu. Prema dokumentu objavljenom na mrežnim stranicama Ustavnog suda, presuda kojom žrtva osporava presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe nije akt protiv kojeg se može podnijeti ustavna tužba.

13. U međuvremenu, dana 18. lipnja 2018. podnositeljica zahtjeva podnijela je tužbu za naknadu štete protiv M. P.-a i svojeg poslodavca. Naknadno je podnijela još jednu tužbu protiv svojeg poslodavca zbog diskriminacije. Čini se da su oba parnična postupka još uvijek u tijeku pred prvostupanjskim sudom.

14. Prema informacijama koje je dostavila Vlada, M. P. je u razdoblju od 10. siječnja do 20. studenoga 2020. odradio 610 sati rada za opće dobro u dobrotvornoj udruzi koja se brine o beskućnicima te je tako izvršio svoju sankciju.

15. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, u razdoblju od 19. do 30. lipnja 2015. bila je na bolovanju zbog ozljede ruke uzrokovane M. P.-ovim nasiljem prema njoj. Bila je na bolovanju i od 1. srpnja do 30. rujna 2015. zbog posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) te u razdoblju od 29. listopada 2019. do 31. siječnja 2020., nakon što je primila drugostupanjsku presudu, zbog akutnog psihičkog stanja uzrokovanog ponovnim proživljavanjem događaja iz 2015.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Domaće zakonodavstvo

16. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/2011 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Svrha kažnjavanja

Članak 41.

„Svrha kažnjavanja je izraziti društvenu osudu zbog počinjenog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na počinitelja i sve druge da ne čine kaznena djela kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja te omogućiti počinitelju ponovno uključivanje u društvo.“

Odmjeravanje kazne

Članak 47.

„(1) Pri izboru vrste i mjere kazne sud će, polazeći od stupnja krivnje i svrhe kažnjavanja, ocijeniti sve okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno, stupanj povrede počiniteljevih dužnosti, način počinjenja i skrivljene učinke kaznenog djela, prijašnji počiniteljev život, njegove osobne i imovinske prilike te njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, odnos prema žrtvi i trud da naknadi štetu.

(2) Visina kazne ne smije prekoračiti stupanj krivnje.“

Rad za opće dobro

Članak 55.

„(1) Sud može izrečenu novčanu kaznu u iznosu do tristo šezdeset dnevnih iznosa ili kaznu zatvora u trajanju do jedne godine zamijeniti radom za opće dobro. Kad izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci, sud će je zamijeniti radom za opće dobro, osim ako se time ne može ostvariti svrha kažnjavanja.

(2) Kada sud novčanu kaznu zamjenjuje radom za opće dobro, zamijenit će jedan dnevni iznos s dva sata rada, a kad kaznu zatvora zamjenjuje radom za opće dobro, zamijenit će jedan dan zatvora s dva sata rada.

(3) Sud može počinitelju uz rad za opće dobro odrediti zaštitni nadzor iz članka 64. ovoga Zakona, čije trajanje ne može biti duže od vremena u kojem počinitelj mora izvršiti rad za opće dobro.

(4) Rad za opće dobro izvršit će se samo uz pristanak osuđenika.

(5) Osuđenik će, nakon što nadležnom tijelu za probaciju dade pristanak, rad za opće dobro izvršiti u roku koji to tijelo odredi, vodeći računa o njegovim mogućnostima s obzirom na njegove osobne prilike i zaposlenje. Ovaj rok ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od dvije godine računajući od početka

PRESUDA VUČKOVIĆ protiv HRVATSKE

izvršavanja rada za opće dobro. Sadržaj rada za opće dobro određuje nadležno tijelo za probaciju u dogovoru s osuđenikom vodeći računa o njegovim sposobnostima.

(6) Ako se osuđenik u roku od osam dana od dana za koji je pozvan ne javi nadležnom tijelu za probaciju ili mu poziv nije mogao biti dostavljen na adresu koju je dao sudu ili ne da pristanak, nadležno tijelo za probaciju će o tome obavijestiti nadležnog suca izvršenja ako je kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro, a sud ako je novčana kazna zamijenjena radom za opće dobro.

(7) Ako osuđenik svojom krivnjom ne izvršava rad za opće dobro, sud će odmah donijeti odluku kojom određuje izvršenje izrečene kazne u neizvršenom dijelu ili u cijelosti. Ako osuđenik ne izvrši rad za opće dobro bez svoje krivnje, nadležno tijelo za probaciju produžit će rok iz stavka 5. ovoga članka

(8) Ako osuđenik ne izvrši u potpunosti ili u većoj mjeri obveze iz stavka 3. ovoga članka, ili ih teško ili uporno krši, ili ustrajno izbjegava provođenje zaštitnog nadzora iz članka 64. ovoga Zakona, ili bez opravdanog razloga krši obvezu koja mu je određena sigurnosnom mjerom, sud će donijeti odluku kojom određuje izvršenje prvotno izrečene kazne. Ako se utvrdi da počinitelj obveze nije izvršio iz opravdanih razloga ili da je iz opravdanih razloga izbjegavao zaštitni nadzor, sud može obveze zamijeniti drugima, ili mu izreći zaštitni nadzor ako ga do tada nije imao, ili ga može osloboditi obveza, odnosno zaštitnog nadzora, ili mu može produžiti rok za izvršenje izrečenih obveza ili zaštitnog nadzora.

(9) Rad za opće dobro izvršava se bez naknade.“

Spolni odnošaj bez pristanka Članak 152.

„(1) Tko s drugom osobom bez njezinog pristanka izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili navede drugu osobu da bez svog pristanka s trećom osobom izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ... kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“

Silovanje Članak 153.

„(1) Tko djelo iz članka 152. stavka 1. ovoga Zakona počini uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na život ili tijelo silovane ili druge osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.“

Bludne radnje Članak 155.

„(1) Tko pod uvjetima iz članka 152. ovoga Zakona kad nije počinjen ni pokušaj kaznenog djela [spolnog odnošaja bez pristanka], počini bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.“

B. Mjerodavna domaća sudska praksa

17. Ustavnu tužbu (predmet br. U-III-3709/2013) Ustavnom sudu podnijeli su članovi obitelji žrtve koja je smrtno stradala u automobilskoj

nesreći. Tužba je podnesena protiv kaznene presude donesene u odnosu na počinitelja u tom predmetu, a podnositelji ustavne tužbe tvrdili su, *inter alia*, da je kazna izrečena počinitelju smanjena na kaznu manju od najmanje propisane kazne na temelju Kaznenog zakona. U rješenju od 16. listopada 2013. Ustavni sud proglasio je ustavnu tužbu nedopuštenom uz obrazloženje da se predmet ne odnosi na prava i obveze građanske naravi podnositelja ustavne tužbe ili na neku optužbu za kazneno djelo protiv njih (vidi *Smiljanić protiv Hrvatske*, br. 35983/14, stavci 34. – 35., 25. ožujka 2021.).

18. U odluci U-III-2374/2009 od 4. listopada 2010., Ustavni sud ispitao je na temelju članka 29. Ustava (koji odgovara članku 6. Konvencije) prigovor osuđenika o povećanju njegove kazne od strane Vrhovnog suda za kazneno djelo teškog ubojstva s kazne zatvora u trajanju od deset godina na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina bez odgovarajućeg obrazloženja. U mjerodavnom dijelu Ustavni sud presudio je kako slijedi:

„8.2. ... Za Ustavni sud također nije upitno da nakon procesa utvrđivanja činjenica koje tvore subjektivna i objektivna obilježja određenog kaznenog djela, činjenice kaznene odgovornosti okrivljenika i činjenica o kojima ovisi odluka o kazni (zakonskih osnova za odmjerenije blaže ili strože kazne, za ublažavanje ili pooštavanje kazne, za oslobođenje od kazne ili za izricanje uvjetne osude), slijedi proces vrednovanja, koji ne uključuje, niti je to objektivno moguće, primjenu pravila ‘*in dubio pro reo*’. U procesu vrednovanja činjenice se ne utvrđuju, pa je stoga neupitna sloboda suda da isključivo prema svojem uvjerenju ocijeni vrijednost i značenje pojedine utvrđene činjenice i odluči hoće li je ili neće uzeti u obzir.

Ustavni sud, međutim, primjećuje da je u konkretnom slučaju u drugostupanjskom postupku došlo do povećanja kazne (za dodatnih pet godina zatvora na već dosuđenih deset), to jest da je Vrhovni sud bitno drugačije od prvostupanjskog suda vrednovao određenu skupinu činjenica.

Drugačije vrednovanje činjenica također ne bi bilo upitno, kad bi bila riječ o činjenicama koje su podložne vrednovanju radi odluke o kazni i kad se razlozi Vrhovnog suda za takvo povećanje zatvorske kazne ne bi iscrpljivali u sumarnom i uopćenom obrazloženju, koje se pretežito svodi na postizanje ‘opće svrhe kažnjavanja’ ...

8.2.2. (b) Za Ustavni sud je nedvojbeno da uvjerenje suda višeg stupnja o razmjernosti i svrhovitosti značajnog povećanja zatvorske kazne izrečene po prvostupanjskom sudu može biti opravdano time što je sud višeg stupnja ‘prevrednovao’ one olakotne i/ili otegotne okolnosti koje je prvostupanjski sud kao otegotne odnosno olakotne uzeo u obzir, ili time što je sud višeg stupnja uzeo u obzir neku utvrđenu otegotnu okolnost koju prvostupanjski sud nije uzeo u obzir, iako je trebao. Podrazumijeva se da i takva, neupitna, sloboda uvijek zahtijeva cjelovito obrazloženje.

...

Kad je, dakle, drugostupanjski sud u konkretnom slučaju svoje ‘prevrednovanje’ olakotnih i otegotnih okolnosti, koje je prvostupanjski sud uzeo u obzir, izvršio na način opisan u točki 8.2. ovog obrazloženja, prema kojem se ne vidi kako je i zašto vrednovao i značenje ‘novih’ otegotnih okolnosti, koje je prvostupanjski sud ‘propustio’ vrednovati, onda se mora zaključiti da je prvostupanjsku odluku o kazni preinačio na

štetu podnositelja, a da, s aspekta zaštite ustavnog prava podnositelja na pravično suđenje, nije valjano i u skladu sa zahtjevima okolnosti konkretnog slučaja, obrazložio svoju odluku.

Prema stajalištu Europskog suda za ljudska prava, osobna nazočnost podnositelja pravnog lijeka pred drugostupanjskim sudom, doduše, nije potrebna, ako taj sud rješava samo o pravnim pitanjima o kojima se podnositelj već ranije izjasnio u podnesku ... No, postupak preinačenja odluke o kazni ne uključuje samo rješenje pravnog pitanja o tome spada li određena okolnost u olakotne ili otegotne, nego, u svom nastavku, prosudbu o tome koja vrsta i mjera kazne najbolje odgovara potrebama konkretnog slučaja. Ta prosudba nije diskrecijska, jer je podvrgnuta načelu zakonitosti: pri izricanju kazne sud mora voditi računa o javnim interesima te o interesu okrivljenika, kako to propisuje KZ u članku 50. - o svrsi kažnjavanja. Kad se, dakle, prvostupanjski sud (ili u konkretnom slučaju drugostupanjski sud, svojim 'prevrednovanjem' utvrđenih pravno relevantnih okolnosti za izbor i odmjeru kazne) opredjeljuje za određenu vrstu i visinu kazne, on mora objasniti na temelju čega je donio zaključak o 'prevrednovanju' neke utvrđene otegotne ili olakotne okolnosti, poglavito tamo gdje je, na temelju takvog zaključka, došlo do znatnijeg preinačenja izrečene kazne na štetu optuženika.“

C. Drugi relevantni materijali

19. Mjerodavni dijelovi Izvješća o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske za 2015. glase kako slijedi:

„1.4. Spolno uznemiravanje na području zapošljavanja i rada s opisima slučajeva

Kao što je već navedeno, od 118 slučajeva pritužbi koje su se odnosile na područje rada i zapošljavanja temeljem spola, 40% pritužbi odnosilo se na spolno uznemiravanje. Svi slučajevi odnosili su se na zaštitu žena (100%). Ono što ove oblike diskriminacije čini posebno teškima jest omalovažavanje osobnog i ljudskog dostojanstva žrtve. Pravobraniteljica ovim predmetima daje posebnu važnost što uključuje i prijave državnom odvjetništvu radi pokretanja kaznenih postupaka (što je i učinjeno u 2 slučaja).

...

U predmetu PRS-01-01/15-05 spolno uznemiravanje počinjeno je na način da je jedan stalni vanjski suradnik jedne javne tvrtke, nakon radnog vremena, u prostorijama poslodavca prišao čistačici s leđa, i to za vrijeme dok je ova čistila toalete, da bi istu 'podragao' po stražnjici, uz pitanje je li u redu da nastavi s milovanjem njene stražnjice. U predmetu PRS-01-01/15-08 putem županijskog povjerenstva na znanje je Pravobraniteljici dostavljen slučaj u kojem je vozač sanitetskog vozila doma zdravlja pokušao ostvariti neželjeni kontakta spolne prirode, i to nasrtanjem na svoju kolegicu, medicinsku sestru, uz primjenu fizičke sile manjeg intenziteta te nagovaranjem na spolni odnos. U predmetu PRS-01-01/15-02 Pravobraniteljica je zaprimila anonimnu pritužbu u kojoj je prijavitelj naveo kako također vozač sanitetskog vozila jednog drugog doma zdravlja spolno zlostavlja tri medicinske sestre kroz dulji vremenski period na način da ih hvata za grudi i stražnjicu te pokazuje spolovilo. U sva tri opisana predmeta radilo se ili o pokušaju uspostavljanja neželjenog fizičkog kontakta spolne prirode zabranjenog čl.8. Zakona o ravnopravnosti spolova ili o sumnjama u radnje usmjerene protiv spolnih sloboda iz Glave XVI. Kaznenog zakona. Pravobraniteljica je, stoga, osim upućenih upozorenja i preporuka poslodavcima vezano uz njihove neadekvatno provedene postupke zaštite dostojanstva radnika/ca u predmetnim

slučajevima, navedene počinitelje prijavila i nadležnim državnim odvjetništvima na ispitivanje daljnje sumnje u postojanje kaznenih djela.

...

Kako je već istaknuto, odustajanje pritužiteljica od postupanja Pravobraniteljice, a nakon podnošenja prijave, ukazuje da određen broj žrtava spolnog uznemiravanja i dalje trpi neželjeno ponašanje spolne prirode ne prijavljujući počinitelja u nadi da će takvo ponašanje prestati. Stoga, može se pretpostaviti da je broj slučajeva spolnog uznemiravanja znatno veći od broja koji se prijavljuju. Kao i prethodnih izvještajnih razdoblja, a prema procjeni Pravobraniteljice, strah od društvene i poslovne stigme također predstavlja jedan od razloga neprijavljivanja uznemiravanja i spolnog uznemiravanja.

I dalje je prisutan trend malog broja pokrenutih građanskih parnica protiv odgovornih osoba u kojima je moguće tražiti zabranu daljnje diskriminacije i naknadu štete, a sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova i Zakonu o suzbijanju diskriminacije. ... Razlozi malog broja pokrenutih sudskih postupaka za zaštitu od diskriminacije, ponavljaju se kroz sva izvještajna razdoblja: parnica pokrenuta radi diskriminacije traje Izvješće o radu za 2015. Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova 44 obeshrabrujuće dugo (slična je situacija i u kaznenom postupku); postupak se ne pokreće po službenoj dužnosti [od strane vlasti u slučaju nepodnošenja prijave] već po prijedlogu žrtve; državna odvjetništva ne nalaze dovoljno osnova sumnje protiv počinitelja; nelagoda žrtve da pred većim brojem ljudi u više navrata svjedoči o načinu i prilikama spolnog uznemiravanja; strah žrtava da će pokretanjem sudskog postupka ugroziti stabilnost i sigurnost trenutnog radnog mjesta; radna okolina često prokazuje žrtvu kao (su)odgovornu za nastalu situaciju i sl. Odvjetnici/e također nemaju dovoljno prakse u pokretanju i vođenju anti-diskriminacijskih postupaka. Nalazeći se u takvoj situaciji, prema iskustvu Pravobraniteljice, žrtva najčešće ode na bolovanje jer niti može sama riješiti situaciju, niti je u stanju nositi se s nastalim pritiskom i stresom izazvanim uznemiravanjem ili spolnim uznemiravanjem.

1.4.1. Zaključno razmatranje i preporuke

Pravobraniteljica kao i prošle godine ponovo ističe kako u kombinaciji s diskriminacijom temeljem trudnoće i materinstva, jaza u plaćama, efekta 'staklenog stropa' i tzv. 'curećih cijevi', ovaj oblik diskriminacije, osim što pogubno djeluje na žrtve koje najčešće završavaju na bolovanju, značajno i direktno ugrožava poziciju žena na tržištu rada te umanjuje napore u postizanju pune jednakosti i ravnopravnosti među spolovima. I dalje se radi o određenoj vrsti tabua, o kojoj nisu sklone govoriti niti žrtve (koje primarno žele očuvati svoju privatnost uslijed straha od izlaganja poruzi, prijeziru i/ili izrugivanju) niti svjedoci/kinje.

..“

II. MJERODAVNO MEĐUNARODNO PRAVO I IZVJEŠĆA

20. Mjerodavne odredbe Konvencije o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji („Istanbulska konvencija”), koja je u odnosu na Hrvatsku stupila na snagu 1. listopada 2018., glase kako slijedi:

Članak 3. – Definicije

„U svrhu ove Konvencije:

a. ‘nasilje nad ženama’ smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu...“

Članak 36. – seksualno nasilje, uključujući silovanje

„1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje sljedećih namjernih ponašanja:

- a. vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne naravi bilo kojim dijelom tijela ili predmetom u tijelo druge osobe bez pristanka te osobe;
- b. druge radnje seksualne naravi s drugom osobom bez pristanka te osobe;
- c. utjecanje da druga osoba, bez svojega pristanka, sudjeluje u radnjama seksualne naravi s trećom osobom.“

Članak 45. – Sankcije i druge mjere

„Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da su kaznena djela propisana u skladu s ovom Konvencijom kažnjiva učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim sankcijama, uzimajući u obzir njihovu težinu. Te sankcije obuhvaćaju, kad je to primjereno, kazne koje uključuju oduzimanje slobode koje može dovesti do izručenja.“

Članak 46. – Otegotne okolnosti

„Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već ne čine sastavni dio kaznenog djela, mogu, u skladu s mjerodavnim odredbama unutarnjeg prava, uzeti u obzir kao otegotne okolnosti pri određivanju kazne u vezi s kaznenim djelima utvrđenim u skladu s ovom Konvencijom:

...

- b. kazneno djelo ili srodna kaznena djela u povratu;“

...“

Poglavlje VI. Istraga, kazneni progon, postupovno pravo i zaštitne mjere

Članak 49. – opće obveze

„1. Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se istrage i sudski postupci u vezi sa svim oblicima nasilja obuhvaćenim područjem primjene ove Konvencije provode bez nepotrebnih odgađanja uzimajući u obzir prava žrtve tijekom svih stadija kaznenog postupka.“

21. Dana 6. rujna 2023. Skupina stručnjaka Vijeća Europe za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) objavila je Osnovno evaluacijsko izvješće za Hrvatsku (GREVIO/Inf(2023)6), a njegovi mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

- „4. Seksualno nasilje, uključujući silovanje (Članak 36.)

...

216. Unatoč brojnim pozitivnim zakonodavnim promjenama u posljednjih nekoliko godina u pogledu kaznenog djela silovanja, GREVIO napominje kako su ta kaznena djela i dalje nedovoljno prijavljena i nedovoljno progonjena. Navedeno proizlazi iz nedostatka znanja i razumijevanja dinamike tih kaznenih djela i utjecaja traume na žrtve. GREVIO nadalje primjećuje da se, kada se slučaj seksualnog nasilja podnese pred sud, olakotne okolnosti često primjenjuju u korist počinitelja, pri čemu se ponašanje žrtve stereotipno tumači kao doprinos zločinu. U tom pogledu GREVIO sa zabrinutošću primjećuje da se bračni status i roditeljstvo okrivljenika također često uzimaju kao olakotna okolnost, kao i sudjelovanje u Domovinskom ratu.

217. Štoviše, dugotrajni kazneni postupci izlažu žrtve ponovnoj traumatizaciji, a kazne izrečene počiniteljima nemaju učinak odvraćanja. Prema istraživanju Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, u prosjeku protekne 41 mjesec od počinjenja nasilnog djela do pravomoćne presude, ali u nekim slučajevima postupak traje dodatnih nekoliko godina. Isto istraživanje pokazuje da su počiniteljima u 17,4% slučajeva izrečene uvjetne i djelomično uvjetne kazne te rad za opće dobro. Nadalje, u 79,45% slučajeva izrečene kazne počiniteljima silovanja ostaju unutar prve trećine dostupnih sankcija.

218. GREVIO potiče hrvatske vlasti da u potpunosti provedu novousvojene odredbe Kaznenog zakona koje obuhvaćaju kaznena djela silovanja i seksualnog nasilja te da osiguraju da ih tijela zadužena za provedbu zakona, tužiteljstvo i pravosuđe, učinkovito primjenjuju u praksi, uključujući i kada nema otpora žrtve i ako okolnosti slučaja onemogućuju valjani pristanak. U tu svrhu potrebno je provesti usavršavanje za sve relevantne stručnjake te razviti i provesti odgovarajuće smjernice

...

10. Sankcije i mjere (Članak 45.)

234. GREVIO podsjeća da kazne i mjere izrečene za sve oblike nasilja nad ženama trebaju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.

235. Iako GREVIO pozdravlja činjenicu da hrvatsko kazneno zakonodavstvo predviđa niz sankcija za djela nasilja nad ženama, sa zabrinutošću primjećuje, iz primljenih informacija, da postoji velika razlika između dostupnih sankcija i onih koje se izriču u praksi, posebice u pogledu blagosti blagih sankcija i korištenja uvjetnih kazni. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova navela je 2020. godine da je manje od 10% ukupnog broja svih počinitelja nasilja osuđeno na bezuvjetne kazne zatvora, dok je većina počinitelja osuđena na relativno blage novčane kazne ili uvjetne kazne zatvora.

236. Podaci Ministarstva pravosuđa i uprave ukazuju na blagost kaznene politike u rješavanju slučajeva nasilja nad ženama. Primjerice, tijekom 2021. godine više od 90% izrečenih zatvorskih presuda u slučajevima uhođenja bile su uvjetne. U slučajevima nasilja u obitelji 83% zatvorskih kazni bilo je uvjetno, a u 70% slučajeva trajanje zatvora bilo je u nižem rasponu od dostupnih kazni, dok je u 2 slučaja izrečena maksimalna bezuvjetna zatvorska kazna u trajanju od 2-3 godine. Slično tome, u slučajevima nanošenja osobito teških tjelesnih ozljeda uvjetne su bile 3 od 5 presuda, a u samo jednom slučaju izrečena je maksimalna bezuvjetna zatvorska kazna od 3 do 5 godina. Na kraju, gotovo su sve presude izrečene u slučajevima spolnog uznemiravanja uvjetne.

237. GREVIO snažno potiče hrvatske vlasti da osiguraju – kroz učinkovito usavršavanje djelatnika pravosuđa i druge odgovarajuće mjere – da kazne i mjere izrečene za nasilje u obitelji i druge oblike nasilja nad ženama obuhvaćene Istanbulskom konvencijom budu učinkovite, razmjerne i odvraćajuće. To bi

uključivalo, među ostalim, osiguravanje razumijevanja tijela kaznenog progona i djelatnika pravosuđa da uvjetne ili odgođene kazne u slučajevima nasilja u obitelji i drugih oblika nasilja nad ženama ne služe načelima osiguravanja pravde za žrtve, okončanja nekažnjavanja počinitelja ili odvratanja od takvih djela.“

22. U Preporuci CM/Rec(2017)3 Odbora ministara državama članicama o Europskim pravilima o sankcijama i mjerama u zajednici, donesenoj 22. ožujka 2017., utvrđen je skup standarda koji će nacionalnim zakonodavnim vlastima pomoći da osiguraju pravednu i učinkovitu upotrebu sankcija i mjera u zajednici. U tim standardima naglašavaju se, među ostalim, prednosti sankcija u zajednici (pravilo 1.), potreba da priroda i trajanje sankcija i mjera u zajednici budu razmjerni težini djela te da donositelji odluka uzmu u obzir okolnosti pojedinca kako bi se osiguralo da je pridržavanje sankcija i mjera izvedivo i relevantno u podupiranju odustajanja od počinjenja kaznenih djela (pravilo 3.).

23. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena („CEDAW”), koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela 1979., u Hrvatskoj je stupila na snagu 9. rujna 1992., a Fakultativni protokol uz tu konvenciju na snagu je stupio 7. ožujka 2001. Dana 29. siječnja 1992. Odbor za uklanjanje diskriminacije žena („Odbor CEDAW”) donio je Opću preporuku br. 19 o nasilju nad ženama (koja je 2017. ažurirana njegovom Općom preporukom br. 35), u kojoj je utvrđeno da je rodno uvjetovano nasilje „nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene” (članak 6.) i da je ono „oblik diskriminacije koji ozbiljno otežava mogućnost žena da uživaju prava i slobode na temelju ravnopravnosti s muškarcima” (članak 1.). Drugi mjerodavni dijelovi te opće preporuke glase kako slijedi:

Članak 11.

„17. Ravnopravnost pri zapošljavanju može biti ozbiljno narušena kada su žene izložene rodno uvjetovanom nasilju, kao što je spolno uznemiravanje na radnome mjestu.

18. Spolno uznemiravanje uključuje nepoželjno spolno određeno ponašanje kao što su tjelesni dodir i ponude, primjedbe sa seksualnom konotacijom, pokazivanje pornografije i seksualni zahtjevi, neovisno o tome jesu li izraženi riječima ili djelima. Takvo ponašanje može biti ponižavajuće i može predstavljati zdravstveni i sigurnosni problem; ono je diskriminirajuće kada žena ima opravdan razlog vjerovati da bi ju protivljenje stavilo u nepovoljan položaj u pogledu njezina zaposlenja, među ostalim zapošljavanja ili napredovanja, ili kada stvara neprijateljsko radno okruženje.”

24. U članku 1. Deklaracije Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama, koja je donesena 1993., navedeno je da:

„terminom «nasilje nad ženama» označava se bilo koji čin nasilja zasnovanog na spolno/rodnoj osnovi koje rezultira, ili može rezultirati, fizičkom, spolnom ili psihološkom povredom ili patnjom žene, uključujući i prijetnje takvim djelima, prisilu ili svojevrijedno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.“

25. Mjerodavni dijelovi Izvješća posebne izvjestiteljice za nasilje nad ženama, njegove uzroke i posljedice, nakon njezina posjeta Hrvatskoj od 7. do 16. studenoga 2012., koje je Opća skupština UN-a usvojila 3. lipnja 2013., glase kako slijedi:

„2. Spolno uznemiravanje na radnome mjestu

21. Iako je spolno uznemiravanje na radnome mjestu zakonom zabranjeno, ta je pojava sve učestalija. Prema podacima sindikata, spolno uznemiravanje bilo je najizraženije u tekstilnoj, kožarskoj, trgovačkoj i ugostiteljskoj industriji. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova izvijestila je da je 2011. njezin Ured zaprimio sveukupno 1391 pritužbu, od kojih se 63,9 posto odnosilo na žene. U tom postotku 65 posto odnosilo se na diskriminaciju žena u područjima radnog mjesta, zaposlenja, socijalne skrbi i mirovinskog sustava, od čega se 42 posto odnosilo na spolno uznemiravanje. Međutim, unatoč većoj vidljivosti i izvještavanju, navela je da mnoge žene nisu voljne poduzeti mjere zbog straha od odmazde. Godine 2010. sud je donio prvu osuđujuću presudu u državi za spolno uznemiravanje na radnome mjestu osudivši jednog okrivljenika na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci jer je u razdoblju od tri godine davao opetovane primjedbe koje su predstavljale spolno uznemiravanje. Drugi okrivljenik u tom predmetu osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca uz primjenu uvjetne osude.

...

72. Unatoč izazovima koje donosi trenutačna gospodarska situacija, ciljani i koordinirani naponi u rješavanju nasilja nad ženama, praktičnom i inovativnom upotrebom ograničenih resursa, moraju ostati prioritet. Visoke razine nasilja u obitelji, dijelom kao posljedica sklonosti da se nasilje smatra privatnom stvari u situaciji poslije sukoba, kao i zbog postojećih patrijarhalnih stavova, zahtijevaju ozbiljnu pozornost u pogledu učinkovite provedbe.

73. U svjetlu gore navedenog, posebna izvjestiteljica nudi sljedeće preporuke:

...

(e) promicati kazne za nasilje u obitelji koje su razmjerne težini kaznenih djela i suzdržati se od izricanja uvjetnih osuda...”

III. MJERODAVNO PRAVO I IZVJEŠĆA EUROPSKE UNIJE

26. Direktivom Europskog parlamenta i Vijeća (2012/29/EU) od 25. listopada 2012. uspostavljeni su minimalni standardi za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela. Mjerodavnim dijelom te direktive, koja se trebala prenijeti u nacionalna zakonodavstva država članica Europske unije do 16. studenoga 2015., predviđeno je kako slijedi:

Članak 22.

„Pojedinačna procjena žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite

1. Države članice osiguravaju da žrtve dobiju pravovremenu i pojedinačnu procjenu, u skladu s nacionalnim postupcima, radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite i utvrđivanja bi li i u kojem opsegu one imale koristi od posebnih mjera u okviru kaznenog postupka, kako je predviđeno u člancima 23. i 24., zbog njihove osobite ranjivosti na sekundarnu i ponovljenu viktimizaciju, zastrašivanje i odmazdu.

...

3. U kontekstu pojedinačne procjene, posebnu pažnju posvećuje se žrtvama koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela; žrtvama koje su pretrpjele kazneno djelo počinjeno zbog neke osobine osobe ili diskriminatornog motiva koji bi mogli biti naročito povezani s njihovim osobnim značajkama; žrtvama koje njihov odnos s počiniteljem i ovisnost o njemu čine naročito ranjivima. U tom se smislu, na odgovarajući način uzimaju u obzir žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invalidnošću.“

27. U Smjernicama EU-a o nasilju nad ženama i djevojčicama, koje je Vijeće Europske unije donijelo 8. prosinca 2008., nasilje nad ženama opisuje se kao jedna od glavnih povreda ljudskih prava danas, a smjernice su usmjerene na to da države podsjetu na njihovu dvostruku odgovornost da spriječe i odgovore na nasilje nad ženama i djevojčicama. Kao oblik nasilja nad ženama i djevojčicama posebno se spominje tjelesno, spolno i psihičko nasilje koje se događa u obitelji. Naglašava se i sljedeće:

„3. ... EU ponavlja tri nerazdvojna cilja borbe protiv nasilja nad ženama: sprječavanje nasilja, zaštita i podrška žrtvama i kazneni progon počinitelja takvog nasilja.

...

3.1.4. ... EU će naglašavati da je bitno da države osiguraju da se nasilje nad ženama i djevojčicama kažnjava zakonom i da počinitelji nasilja nad ženama i djevojčicama za svoje postupke odgovaraju pred sudovima. Države osobito moraju činovne nasilja nad ženama i djevojčicama istražiti brzo, temeljito, nepristrano i ozbiljno te osigurati da sustav kaznenog pravosuđa, posebice pravila postupka i dokazivanja, funkcionira na način na koji će se žene poticati da daju iskaze i jamčiti njihovu zaštitu prilikom kaznenog progona onih koji su nad njima počinili činove nasilja, posebice omogućavanjem žrtvama i njihovim punomoćnicima da podnose tužbe. Suzbijanje nekažnjavanja uključuje i pozitivne mjere kao što su osposobljavanje policijskih službenika i službenika odgovornih za provedbu zakona, pravna pomoć i odgovarajuća zaštita žrtava i svjedoka te stvaranje uvjeta u kojima žrtve više nisu ekonomski ovisne o počiniteljima nasilja.”

28. U publikaciji naslovljenoj „Nasilje nad ženama: istraživanje provedeno diljem Europske Unije”, koja sadrži rezultate istraživanja koje je provela Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) u razdoblju od ožujka do rujna 2012. (objavljeno 2014.) i koje se temelji na razgovorima s 42.000 žena u tadašnjih dvadeset i osam država članica, navedeno je kako slijedi:

„... jedna od 10 žena doživjela je neki oblik seksualnog nasilja od 15. godine, a jedna od 20 bila je žrtva silovanja. Nešto više od jedne od pet žena doživjelo je tjelesno i/ili seksualno nasilje od svojeg sadašnjeg ili prijašnjeg partnera, a nešto više od jedne od 10 žena navodi da su doživjele neki oblik seksualnog nasilja od odrasle osobe prije navršениh 15 godina života. Ipak, za ilustraciju, samo 14 % žena policiji je prijavilo svoj najozbiljniji slučaj nasilja od intimnog partnera, a 13 % prijavilo je svoj najozbiljniji slučaj nasilja koje je počinila osoba koja nije njihov partner.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANAKA 3. I 8. KONVENCIJE

29. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je, s obzirom na težinu djela spolnog nasilja koje je nad njom počinio M. P., kazna koja mu je izrečena bila nerazmjerno blaga, što je dovelo do povrede njezinih prava zajamčenih člancima 3. i 8. Konvencije. Te odredbe glase kako slijedi:

Članak 3.

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.“

Članak 8.

„Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

A. Dopuštenost

1. Očitovanja stranaka

(a) Vlada

30. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva jer nikad nije podnijela ustavnu tužbu protiv presude Županijskog suda u Varaždinu. U prilog svojoj tvrdnji Vlada se pozvala na niz odluka Ustavnog suda počevši od odluke br. U-III-6559/2010 od 13. studenoga 2014., u kojoj je taj sud ispitao ustavne tužbe o neprovođenju učinkovite istrage primjenjujući sudsku praksu Suda na temelju članka 2. i 3. Konvencije. Kad je riječ o članku 8., Vlada je dostavila sljedeće odluke Ustavnog suda:

– odluku br. U-III-1534/2017 od 19. svibnja 2020., u kojoj je utvrđena povreda pozitivnih obveza države na temelju članka 8. u situaciji u kojoj je počinitelj nasilnog tjelesnog napada na podnositelja ustavne tužbe oslobođen u kaznenom postupku na temelju načela *ne bis in idem*

– odluku br. U-IIIBi-1732/2019 od 14. srpnja 2020., u kojoj je taj sud ispitao osnovanost prigovora podnositeljice da ju domaće vlasti i sudovi nisu zaštitili od ozbiljnih prijetnji privatne osobe te ga je odbio

– odluku br. U-IIIBi-5099/2020 od 23. ožujka 2021., u kojoj je utvrđena povreda prava podnositelja na temelju članka 8. zbog neučinkovitog odgovora vlasti u predmetu o nesavjesnom liječenju.

31. Podredno, Vlada je tvrdila da je podnositeljica zahtjeva mogla podnijeti tužbu za naknadu štete protiv M. P.-a.

(b) Podnositeljica zahtjeva

32. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da u vrijeme kad je podnijela zahtjev Sudu ustavna tužba nije bila djelotvorno pravno sredstvo jer je Ustavni sud sustavno tužbe podnesene protiv kaznenih presuda donesenih u postupcima protiv trećih osoba proglašavao nedopuštenima, što potvrđuje njegova praksa (vidi, primjerice, odluke Ustavnog suda br. U-III-835/2004, U-III-568/2002 i U-III-3709/2013), a u uputama za podnošenje ustavne tužbe objavljenima na internetskim stranicama tog suda bilo je navedeno da takve presude nisu akti protiv kojih se može podnijeti ustavna tužba.

33. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da je podnositeljica zahtjeva trebala potraživati naknadu štete od M. P.-a, podnositeljica zahtjeva navela je da je doista podnijela tužbu protiv M. P.-a i svojeg poslodavca i da je taj postupak još u tijeku (vidi stavak 13. ove presude). Međutim, prema njezinu mišljenju, ti postupci, koji su pokrenuti protiv privatnih osoba i čiji je cilj ostvarivanje naknade nematerijalne štete uzrokovane činjenicom da je bila žrtva kaznenog djela, nebitni su za njezin zahtjev pred Sudom, u kojem je prigovorila da država nije na odgovarajući način kaznila počinitelja spolnog zlostavljanja protiv nje.

2. Ocjena Suda

34. Opća načela o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava sažeta su u predmetu *Vučković i drugi protiv Srbije* ((preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih zahtjeva, stavci 69. – 77., 25. ožujka 2014.).

35. Sud napominje da je u predmetu *Kušić i drugi protiv Hrvatske* ((odl.), br. 71667/17, stavci 77. – 81., 10. prosinca 2019.) zaključio da je 2019. ustavna tužba postala djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovore u pogledu neučinkovitih istraga na temelju članka 2. i 3. Konvencije (*ibid.*, stavci 93. i 99.).

36. Prema sudskoj praksi koju je dostavila Vlada (vidi stavak 30. ove presude) čini se da je Ustavni sud u međuvremenu ispitao i niz prigovora koji se odnose i na pozitivne i na postupovne obveze na temelju članka 8. Konvencije primjenjujući relevantne kriterije razvijene u sudskoj praksi Suda.

37. Međutim, prema sudskoj praksi Suda, ocjena toga jesu li domaća pravna sredstva iscrpljena obično se provodi u odnosu na datum podnošenja zahtjeva Sudu. Točno je da je Sud povremeno prihvaćao da u određenim situacijama to pravilo može biti podložno iznimkama, koje se mogu opravdati posebnim okolnostima svakog predmeta (vidi gore navedeni predmet *Kušić i drugi*, stavak 101., i ondje navedene predmete). Međutim, to je bilo u situacijama koje se odnose na trajne povrede (primjerice, u vezi s duljinom

trajanja postupka ili neučinkovitim istragama) ili u slučajevima kada su uvedena posebna nova pravna sredstva s ciljem rješavanja na domaćoj razini pritužbi na temelju Konvencije osoba čiji su se zahtjevi pred Sudom odnosili na slična pitanja.

38. U ovom predmetu podnositeljica zahtjeva odlučila je da neće podnijeti ustavnu tužbu protiv presude Županijskog suda u Varaždinu od 2. srpnja 2019. smatrajući da bi to bilo besmisleno. Sud primjećuje da je u relevantno vrijeme, u načelu, Ustavni sud proglašavao nedopuštenima tužbe koje su žrtve podnijele protiv presuda kaznenih sudova donesenih u odnosu na treće osobe (vidi stavak 17 ove presude). To su dodatno potvrdile upute na mrežnim stranicama Ustavnog suda koje su bile primjenjive do siječnja 2023., u kojima je bilo izričito navedeno da presuda kojom žrtva osporava presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe nije akt protiv kojeg se može podnijeti ustavna tužba (vidi stavak 12. ove presude, i usporedi *Štitić protiv Hrvatske* [Odbor] (odl.), br. 18869/22, stavci 8. – 9., 14. lipnja 2022.).

39. Sud nadalje primjećuje da sve odluke na koje se pozvala Vlada datiraju iz razdoblja nakon što je podnositeljica podnijela zahtjev Sudu (vidi stavak 30. ove presude) i da Vlada nije uvjerljivo dokazala da je podnositeljica imala stvarne izgleda za uspjeh pred Ustavnim sudom u relevantno vrijeme.

40. U tim okolnostima Sud zaključuje da se podnositeljici zahtjeva ne može predbaciti što svoj prigovor nije prvo uputila Ustavnom sudu. Ne smatra ni nužnim ili primjerenim u ovom predmetu, u kojem je rok za podnošenje ustavne tužbe na temelju članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske odavno istekao, učiniti iznimku od pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

41. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da je podnositeljica zahtjeva mogla pokrenuti parnični postupak za naknadu štete protiv M. P.-a, Sud primjećuje da je doista podnijela takvu tužbu i da je taj postupak približno pet godina u tijeku pred prvostupanjskim sudom (vidi stavak 13. ove presude). Međutim, Sud je sklon složiti se s podnositeljicom zahtjeva da se navedeni postupak ne odnosi na isti predmet kao i njezin zahtjev Sudu te da u svakom slučaju učinkovito odvratanje od ozbiljnih napada na tjelesni integritet osobe zahtjeva učinkovite kaznenopravne mehanizme koji bi osigurali odgovarajuću zaštitu u tom pogledu (vidi *Remetin protiv Hrvatske*, br. 29525/10, stavak 76., 11. prosinca 2012., i ondje navedene predmete, i *Pulfer protiv Albanije*, br. 31959/13, stavak 71., 20. studenoga 2018.).

42. Iz toga slijedi da se prigovori Vlade moraju odbiti.

43. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Očitovanja stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

44. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da država nije ispunila svoje pozitivne obveze na temelju članaka 3. i 8. Konvencije jer kazna koja je u konačnici izrečena M. P.-u nije bila ni odvraćajuća ni razmjerna počinjenim kaznenim djelima.

45. Prema njezinu mišljenju, država je dužna na odgovarajući način kazniti počinitelje kako bi se postigle priznate svrhe kaznenopravnih sankcija, koje uključuju odmazdu kao oblik pravde za žrtve, opće odvratanje od novih povreda i vladavinu prava. U podnositeljičinu predmetu, u kojem su domaći sudovi nedvojbeno utvrdili da je počinitelj počinio dva kaznena djela kojima je teško povrijedio njezin psihički i tjelesni integritet, rad za opće dobro nije se mogao smatrati primjerenom sankcijom kojom bi se mogle postići te svrhe.

46. Podnositeljica zahtjeva smatrala je da M. P. nije snosio nikakve ozbiljne posljedice nakon što ju je opetovano spolno zlostavljao na radnome mjestu; prema saznanjima koja je imala, on je rad za opće dobro u udruzi obavljao u prosjeku jedan tjedan mjesečno radeći u kratkim vremenskim razdobljima. Posljedično, nije se moglo reći da je bio strogo ukoren na način koji bi osigurao da se suzdrži od kršenja zakona i daljnjeg počinjenja spolnog zlostavljanja u budućnosti, a to je stoga praktički dovelo do njegove nekažnjivosti. S druge strane, podnositeljica je trpjela teške psihičke posljedice zbog nasilja o kojem je riječ.

(b) Vlada

47. Vlada je tvrdila da su, nakon što su obaviještena o optužbama podnositeljice protiv M. P.-a, nacionalna tijela u njezinu predmetu reagirala promptno te su temeljito i sveobuhvatno utvrdila sve okolnosti događaja kojima je prigovorila. Optuženik i dvoje svjedoka saslušani su nekoliko sati nakon što je policija zaprimila podnositeljičinu prijavu, nakon čega je protiv M. P.-a podignuta optužnica te ga je nepristran i neovisan sud osudio za djela koja su mu stavljena na teret. Poduzeti su svi razumni koraci za osiguravanje svih dokaza i razjašnjavanje događaja o kojima je riječ.

48. Vlada je dalje navela da je M. P.-u izrečena kazna zatvora u trajanju od deset mjeseci i da je ta kazna zamijenjena radom za opće dobro u trajanju od 600 sati. Izvršio je 610 sati rada za opće dobro u razdoblju kraćem od jedne godine, što je rok utvrđen za obavljanje rada. Štoviše, njegova je kazna bila razmjerna težini kaznenih djela počinjenih na štetu podnositeljice zahtjeva i imala je potreban odvraćajući učinak na njega jer od tada nije počinio daljnje kazneno djelo ili prekršaj.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

49. Sud na početku ponavlja da silovanje i teško spolno zlostavljanje predstavljaju postupanje koje je obuhvaćeno područjem primjene članka 3. Konvencije te uključuje i temeljne vrijednosti i bitne aspekte „privatnog života” u smislu članka 8. (vidi *Y protiv Bugarske*, br. 41990/18, stavci 63. – 64., 20. veljače 2020., i ondje navedene predmete).

50. Sud je u više navrata naglasio da države imaju pozitivnu obvezu sadržanu u člancima 3. i 8. Konvencije donijeti kaznene zakone kojima se učinkovito kažnjava silovanje te ih primjenjivati u praksi putem učinkovite istrage i kaznenog progona (vidi *M. C. protiv Bugarske*, br. 39272/98, stavak 153., ECHR 2003-XII, i *B.V. protiv Belgije*, br. 61030/08, stavak 55., 2. svibnja 2017.). Ta pozitivna obveza dalje zahtijeva kriminalizaciju i djelotvoran kazneni progon svih spolnih radnji bez pristanka (vidi *M. G. C. protiv Rumunjske*, br. 61495/11, stavak 59., 15. ožujka 2016.; *Z protiv Bugarske*, br. 39257/17, stavak 67., 28. svibnja 2020.; i *E. G. protiv Republike Moldavije*, br. 37882/13, stavak 39., 13. travnja 2021.).

51. Sud je također nedavno sažeo svoju sudsku praksu o postupovnoj obvezi prema konvergentnim načelima članaka 2., 3. i 4. Konvencije (vidi *S. M. protiv Hrvatske* ([VV], br. 60561/14, stavci 311. – 320., 25. lipnja 2020.). Naveo je, konkretno, da su, iako se opći opseg pozitivnih obveza države može razlikovati između predmeta u kojima je postupanje protivno Konvenciji izvršeno sudjelovanjem predstavnika države i predmeta u kojima su nasilje izvršile privatne osobe, postupovne pretpostavke slične: one se ponajprije odnose na obvezu vlasti da pokrenu i provedu istragu koja može dovesti do utvrđivanja činjenica i otkrivanja i, prema potrebi, kažnjavanja odgovornih osoba.

52. Štoviše, kada službena istraga dovede do pokretanja postupka pred nacionalnim sudovima, postupak u cijelosti, među ostalim i raspravna faza, mora ispunjavati pretpostavke članka 3. Konvencije (vidi *Sabalić protiv Hrvatske*, br. 50231/13, stavak 97., 14. siječnja 2021.). Iako ne postoji apsolutna obveza prema kojoj bi se svi kazneni progoni trebali okončati osudom ili izricanjem neke određene kazne, nacionalni sudovi ni u kojem slučaju ne bi smjeli biti spremni dopustiti da teški napadi na tjelesni i psihički integritet prođu nekažnjeno ili da teška kaznena djela budu kažnjena pretjerano blagim kaznama. Stoga je važno pitanje koje Sud treba ispitati to može li se i u kojoj mjeri smatrati da su sudovi pri donošenju zaključka predmet podvrgnuli temeljitom ispitivanju svih relevantnih čimbenika povezanih s predmetom (usporedi i *Smiljanić protiv Hrvatske*, br. 35983/14, stavak 99., 25. ožujka 2021.).

53. Konačno, Sud je utvrdio povrede postupovne obveze država u brojnim slučajevima očiglednog nerazmjera između težine djela i ishoda na domaćoj razini, koji je poticao osjećaj da su djela zlostavljanja ostala zanemarena od

strane nadležnih tijela i da je izostala djelotvorna zaštita od djela zlostavljanja (vidi gore navedeni predmet *Sabalić*, stavak 110.; *Identoba i drugi protiv Gruzije*, br. 73235/12, stavak 75., 12. svibnja 2015.).

(b) Primjena općih načela na ovaj predmet

54. Vlada nije osporila da je postupanje koje je podnositeljica zahtjeva pretrpjela obuhvaćeno područjem primjene i članka 3. i članka 8. Konvencije. Imajući na umu svoju sudsku praksu o tom pitanju (vidi, primjerice, gore navedeni predmet *Pulfer*, stavak 76. i gore navedeni predmet *E. G.*, stavak 39.), Sud ne vidi razlog da utvrdi drukčije te smatra prikladnim ispitati ovaj predmet i na temelju članka 3. i na temelju članka 8. Konvencije.

55. Prigovor podnositeljice u ovom predmetu nije bio usmjeren protiv bilo kakvih nedostataka u načinu na koji je provedena istraga povodom njezine prijave spolnog nasilja, već protiv načina izvršavanja kazne izrečene počinitelju o kojem je odlučio drugostupanjski sud (vidi stavke 44 – 46. ove presude i, *mutatis mutandis*, *Stoyanova protiv Bugarske*, br. 56070/18, stavak 66., 14. lipnja 2022.). Stoga nije riječ o predmetu u kojem je počinitelj u potpunosti izbjegao bilo kakvu kaznenu odgovornost kao rezultat, primjerice, pomilovanja ili nastupanja zastare, niti je riječ o klasičnom slučaju očiglednog nerazmjera između počinjenih kaznenih djela i izrečene kaznenopravne sankcije (usporedi predmete navedene u stavku 53. ove presude). U ovom predmetu prigovor podnositeljice odnosi se na zamjenu kazne zatvora koju je počinitelju izrekao prvostupanjski sud radom za opće dobro, kako je odlučio žalbeni sud, zbog čega je, prema navodima podnositeljice zahtjeva, izrečena kazna bila pretjerano blaga. Prema tome, i imajući na umu široku slobodu dodijeljenu državama u pitanjima kaznenog pravosuđa i politike odmjeravanja kazne, preispitivanje Suda mora se usmjeriti na ocjenu toga je li, u okolnostima ovog predmeta, domaći sud proveo potrebno temeljito ispitivanje prilikom zamjene kazne [blažom sankcijom]. Sud će stoga ispitati je li se zamjena kazne u ovom predmetu temeljila na kriterijima i razlozima koji su bili primjereni kako bi se osiguralo da kazna ostane razmjerna prirodi i težini zlostavljanja uključenog u kaznena djela počinjena na štetu podnositeljice zahtjeva kao žrtve.

56. Prije nego što započne ovu ocjenu, Sud vidi potrebu naglasiti da doista ima na umu, i podržava, sve veću važnost rada za opće dobro kao sastavnog i korisnog dijela moderne politike kažnjavanja u državama članicama Vijeća Europe (vidi Preporuku CM/Rec(2017)3 Odbora ministara državama članicama o Europskim pravilima o sankcijama i mjerama u zajednici citiranu u stavku 22. ove presude). Štoviše, jasno je da nije zadaća Suda detaljno formulirati područje primjene ili sadržaj bilo kakvog sustava rada za opće dobro. Osim toga, očito je da diljem Europe postoje razlike u pogledu upotrebe, sadržaja i učinkovitosti, a time i odvrćajućeg učinka, rada za opće dobro kao alternative kazni zatvora. Te razlike odražavaju različite pristupe koji se u velikoj mjeri mogu opravdati konkretnim domaćim kontekstom,

penološkim sustavom i tradicijom, što su sve čimbenici koje je potrebno uzeti u obzir pri presuđivanju o tim slučajevima na međunarodnoj razini, u skladu s načelom supsidijarnosti kako je izraženo u preambuli Konvencije. S obzirom na to, i kao opća primjedba također u svjetlu širokog međunarodnog konsenzusa o potrebi da se zauzme čvrst stav o spolnom zlostavljanju i nasilju nad ženama, Sud se slaže da domaći sudovi trebaju obratiti posebnu pozornost kad za takva kaznena djela kao kaznu izriču rad za opće dobro umjesto kazne zatvora.

57. S tim u vezi, Sud ponavlja da je spolno zlostavljanje žena nedvojbeno vrlo ozbiljna vrsta kažnjivog djela, koje ima iscrpljujući učinak na žrtve. Kao poseban izraz nasilja nad ženama, to je oblik rodno uvjetovanog nasilja zabranjen hrvatskim pravom i nizom međunarodnih ugovora (vidi stavke 20. – 21., 23. – 25. i 27. ove presude). Sud je ponovio i ključnu ulogu koju u institucionalnom odgovoru na rodno uvjetovano nasilje i u borbi protiv rodne neravnopravnosti imaju kazneni progon i kažnjavanje (vidi *J. L. protiv Italije*, br. 5671/16, stavak 141., 27. svibnja 2021.). Štoviše, u svojoj sudskoj praksi o nasilju nad ženama i o nasilju u obitelji Sud se često vodio relevantnim međunarodnim pravnim standardima o tom pitanju, a posebice Istanbulskom konvencijom (vidi, primjerice, *Kurt protiv Austrije* [VV], br. 62903/15, stavci 167. – 168., 15. lipnja 2021.).

58. U ovom predmetu kazneni sudovi utvrdili su da je podnositeljica zahtjeva bila žrtva dvaju kaznenih djela bludnih radnji koje je počinio kolega na njezinu radnome mjestu (s tim u vezi vidi ozbiljnu zabrinutost u vezi sa spolnim uznemiravanjem na radnome mjestu koju je izrazila hrvatska pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, citiranu u stavku 19. ove presude). Bludne radnje prema domaćem pravu su sve radnje sa spolnom konotacijom koje ne predstavljaju spolni odnošaj bez pristanka (vidi stavak 17. ove presude). Iako nije na Sudu da dovodi u pitanje utvrđenje domaćih sudova da M. P.-ova djela ne predstavljaju pokušaj silovanja, već samo „bludne radnje” u suprotnosti s člankom 155. Kaznenog zakona (s tim u vezi vidi stavak 9. ove presude), Sud mora napomenuti da bi svaka sila koju je M. P. primijenio na podnositeljicu (kao što je zaključavanje vrata, hvatanje podnositeljice za vrat, guranje njezine glave prema njegovu penisu u erekciji govoreći joj da ga stavi u usta kako je opisano u stavku 5. ove presude) očito također bila relevantna za odmjerenje kazne počinitelju.

59. Počinitelju je izrečena kazna zatvora u trajanju od deset mjeseci koju je, međutim, žalbeni sud zamijenio propisno izvršenim radom za opće dobro. Odlučujući o njegovoj kazni, domaći sudovi ocijenili su olakotne i otegotne okolnosti u skladu s člankom 47. Kaznenog zakona. Nije na Sudu da kaže jesu li nacionalni sudovi ispravno ocijenili međudjelovanje tih okolnosti; Sud ne može djelovati kao domaći kazneni sud ili ispitivati žalbe protiv odluka nacionalnih sudova i nije na njemu da se izjašnjava o bilo kojim pitanjima kaznene odgovornosti (vidi, među drugim izvorima prava, gore navedeni

predmet *Myummyun*, stavak 75., i *Y protiv Bugarske*, br. 41990/18, stavak 94., 20. veljače 2020.).

60. Međutim, Sud mora primijetiti da domaći sudovi nikada nisu uzeli u obzir brojne okolnosti koje su prema domaćem pravu bile relevantne u postupku odmjerenja kazne, kao što su posljedice kaznenog djela na podnositeljicu zahtjeva (njezina dijagnoza i duga razdoblja odsutnosti s posla, vidi stavak 15. ove presude), ponašanje M. P.-a nakon počinjenja dotičnih kaznenih djela (njegove navodne prijetnje upućene podnositeljici kako je opisano u stavku 5. ove presude; vidi i njegov iskaz naveden u stavku 6. ove presude) ili očiti nedostatak kajanja ili bilo kakvog truda da nadoknadi štetu uzrokovanu podnositeljici zahtjeva.

61. Štoviše, prvostupanjski sud jasno je presudio da je stupanj kaznene odgovornosti M. P.-a bio posebno visok u danim okolnostima s obzirom na činjenicu da je kaznena djela protiv spolne slobode na štetu podnositeljice počinio više puta i u kratkom vremenskom razdoblju, što je ukazivalo na njegovu posebno čvrstu namjeru (vidi stavak 10. ove presude). Stoga je zapanjujuće to što je drugostupanjski sud, kad je odlučivao o zamjeni kazne zatvora izrečene M. P.-u, unatoč tomu što je naveo da se slaže s ocjenom olakotnih i otegotnih okolnosti koju je proveo prvostupanjski sud, smatrao da se zamjenom njegove kazne može ostvariti svrha kažnjavanja u ovom predmetu, isključivo s obzirom na činjenicu da su od počinjenja kaznenih djela prošle četiri godine i da počinitelj nije počinio daljnja kaznena djela (vidi stavak 11. ove presude). Pritom žalbeni sud uopće nije spomenuo visoki stupanj kaznene odgovornosti počinitelja ni njegovu čvrstu namjeru u počinjenju dotičnih kaznenih djela protiv spolne slobode. Nije ni iznio nikakve uvjerljive razloge kojima bi objasnio zašto je sam protek vremena, koji se ni na koji način ne može pripisati podnositeljici zahtjeva i koji ju je samo dodatno traumatizirao kao žrtvu (vidi *S. Z. protiv Bugarske*, br. 29263/12, stavak 52., 3. ožujka 2015.; vidi i stavak 21 ove presude), prevagnuo u odnosu na gore navedene teške otegotne okolnosti.

62. S obzirom na prethodno navedeno, ne može se reći da je do zamjene kazne zatvora izrečene M. P.-u došlo nakon temeljitog ispitivanja svih relevantnih čimbenika povezanih s predmetom (usporedi gore navedeni predmet *Smiljanić*, stavak 99.).

63. Nadalje, iako Sud ima na umu da ugovorne stranke u načelu imaju široku diskrecijsku ovlast u pitanjima politike kažnjavanja (vidi *Khamtokhu i Aksenchik protiv Rusije* [VV], br. 60367/08 i 961/11, stavak 85., 24. siječnja 2017.), već je naglasio da su odmazda kao oblik pravde za žrtve i opće odvracanje s ciljem sprječavanja novih povreda i podupiranja vladavine prava među glavnim svrhama izricanja kaznenopravnih sankcija (vidi *Jelić protiv Hrvatske*, br. 57856/11, stavak 90., 12. lipnja 2014.). Sud se u tom pogledu poziva i na sudsku praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske, koji je potvrdio da obveza žalbenog suda da navede temeljito i detaljno obrazloženje kad odstupi od odluke o kazni prvostupanjskog suda nadilazi

odmjeravanje kazne kao pitanje politike kažnjavanja i obuhvaćena je područjem primjene Ustava i Konvencije (vidi stavak 18. ove presude).

64. U predmetu kao što je ovaj, koji su same domaće vlasti smatrale graničnim (vidi stavak 9. ove presude), Sud stoga smatra da je zabrinjavajuće što je unatoč opetovanosti teškog spolnog nasilja koje je pretrpjela podnositeljica zahtjeva žalbeni sud odlučio kaznu zatvora izrečenu M. P.-u zamijeniti radom za opće dobro, a da nije naveo odgovarajuće obrazloženje i nije ni na koji način uzeo u obzir interese žrtve, koje su domaći sudovi dužni uzeti u obzir pri odlučivanju o kazni koju će izreći u konkretnom predmetu (vidi članak 47. Kaznenog zakona citiran u stavku 16. ove presude).

65. Sud smatra da takav pristup domaćih sudova može biti pokazatelj određene blagosti u kažnjavanju nasilja nad ženama umjesto prenošenja snažne poruke zajednici da se nasilje nad ženama neće tolerirati. Takva blagost pak može obeshrabriti žrtve od prijavljivanja takvih djela, dok je prema oskudnim podacima dostupnim u tom kontekstu nasilje nad ženama zabrinjavajuće često i još uvijek se nedovoljno prijavljuje (vidi izvješće FRA-e citirano u stavku 28. ove presude, u kojem se ukazuje na to da je svaka deseta žena u Europskoj uniji prijavila da je bila izložena nekom obliku spolnog nasilja od dobi od 15 godina, dok se čini da samo 14 % žrtava takvog postupanja ta djela prijavljuje).

66. Gore navedena razmatranja dodatno su potkrijepljena nedavnim izvješćem GREVIO-a za Hrvatsku, u kojem je istaknuto da hrvatske vlasti pokazuju blagost u politici kažnjavanja kod rješavanja predmeta nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, a vlasti su pozvane osigurati da kazne i mjere izrečene u takvim predmetima budu učinkovite, razmjerne i odvraćajuće (vidi izvješće GREVIO-a citirano u stavku 21. ove presude).

67. Slijedi da, u konkretnim okolnostima predmeta, imajući u vidu posebnu društvenu opasnost nasilja nad ženama i potrebu da se suzbije učinkovitim i odvraćajućim mjerama, država u odgovoru na nasilje koje je pretrpjela podnositeljica nije u dovoljnoj mjeri ispunila svoju postupovnu obvezu da osigura da se na opetovano spolno nasilje koje je podnositeljica pretrpjela na radnome mjestu odgovori na odgovarajući način.

68. Prethodno navedena razmatranja dostatna su da omoguće Sudu da zaključi da je došlo do povrede članaka 3. i 8. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

69. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci“.

A. Šteta

70. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 20.000,00 eura (EUR) na ime naknade neimovinske štete.

71. Vlada je osporila to potraživanje.

72. S obzirom na povrede utvrđene u odnosu na podnositeljčine prigovore na temelju članka 3. i 8. Konvencije i odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljici zahtjeva dodjeljuje iznos od 10.000,00 EUR na ime naknade neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdatci

73. Podnositeljica zahtjeva potraživala je i 3.050,00 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

74. Vlada je osporila to potraživanje.

75. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *L. B. protiv Mađarske* [VV], br. 36345/16, stavak 149., 9. ožujka 2023.).

76. U ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje posjeduje i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dodijeliti iznos od 3.050,00 EUR na ime troškova i izdataka nastalih u postupku pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 3. i 8. Konvencije
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose:
 - (i) 10.000 EUR (deset tisuća eura), na ime naknade neimovinske štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati,
 - (ii) 3.050,00 EUR (tri tisuće pedeset eura) na ime troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva,
 - (iii) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj

PRESUDA VUČKOVIĆ protiv HRVATSKE

kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda

4. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 12. prosinca 2023. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Dorothee von Arnim
Zamjenica tajnika

Arnfinn Bårdsen
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524